

сказывали о культуре и традициях Поднебесной». *«К тому же, на базе Смоленвической районной гимназии действует бесплатный факультатив для школьников по изучению китайского языка. Вот и наши героини, которым посчастливилось побывать в Китае, два года изучали китайский на факультативе, который преподает носитель языка Лю Дунян. Язык китайский, по заверению Марии и Есени, очень сложный».* Остается вопрос, почему школьницы, побывав в Китае, не уяснили значение слова «Поднебесная». Вопрос к автору статьи: «Можно ли публиковать без пояснений некорректные выводы героев интервью?»

В заметке «Встреча с гостьей из Поднебесной» (01.10.2019) сообщается, что в «Средней школе № 1 им. В. Ф. Купревича г. Смоленвичи» стартовала тематическая неделя китайской культуры, приуроченная к 70-летию образования КНР. *«Фан Юань рассказала о традициях Китая, главных праздниках страны, о ее символах. А еще гостья научила ребят говорить по-китайски «здравствуйте», «Китай», «спасибо» и «до свидания», а также показала, как пишутся эти слова на китайском языке»*, – сообщает автор. Автор ограничивается общими фразами о традициях, праздниках, символах Китая.

Таким образом, с 2012 г. в газете не было ни одной публикации, в которой предметно рассказывается о китайской культуре. В немногих публикациях, в которых затронута тема китайской культуры, не хватает конкретики в раскрытии заявленной темы. Китайская культура излагается трафаретно. Авторы публикаций допускают неточности, избирательность в подаче материала.

ЛІТАРАТУРНАЯ НОРМА І АДХІНЕННІ АД ЯЕ Ў РЭГІЯНАЛЬНЫМ ДРУКУ (на прыкладзе раённай газеты «Ляхавіцкі веснік» за 2019 г.)

В. А. Горбач

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
Gorbach_olga@mail.ru*

У матэрыяле даецца дэталёвы аналіз захавання моўных нормаў у раённай газеце «Ляхавіцкі веснік» за 2019 год. Мэтай даследавання было імкненне прасачыць, як сучасныя журналісты рэгіянальнага друку ставяцца

да літаратурных нормаў, вызначыць прычыны парушэнняў і рэкамендаваць шляхі ўдасканалення маўленчай культуры аўтараў.

Ключавыя словы: моўныя нормы; памылкі; журналісцкі тэкст; кампазіцыя; змест.

LITERARY NORM AND ITS VIOLATION IN THE REGIONAL PRESS (on the material of the district newspaper «Lyakhavitsky vesnik» of 2019)

O. A. Horbach

Belarusian State University,

9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus

Corresponding author: O. A. Horbach (Gorbach_olga@mail.ru)

The article provides a detailed analysis of compliance with language standards in the district newspaper «Lyakhovich Vestnik» of 2019. The aim of the study was to trace how modern journalists of the regional press relate to literary norms. It identifies the causes of violations and recommend the ways to improve the authors' speech culture.

Key words: literary norms; errors; journalistic text; composition; content.

Сучасная медыяпрастора дае магчымасць адрасатам атрымліваць новую інфармацыю з розных крыніц, што патрабуе ад журналіста штодня ўсё больш павышаць прафесійнае майстэрства, якое адлюстроўваецца перш-наперш у яго тэкставай дзейнасці. Аўтарскае маўленне ў працэсе камунікацыі з'яўляецца выразным паказчыкам не толькі індыўідуальнасці творцы, але таксама перадае адметнасці калектывага маўлення канкрэтнага выдання. Падобнае калектывнае маўленне можа выглядаць як якаснае і выразнае з боку лінгвастылістычнай арганізацыі тэксту [1], аднак часам назіраецца дэфармацыя ў разуменні журналістамі моўнай нормы на розных ўзроўнях. Гэта прыводзіць да парушэнняў арталагічных правіл, што абумоўліваецца як унутранымі, так і знешнімі моўнымі працэсамі ў масмедыя.

Пранікненне элементаў розных стыляў, у першую чаргу гутарковага, у публіцыстычны – сёння настолькі моцнае, што часам журналісцкія тэксты больш нагадваюць вытрымкі з іншых стыляў, парушаецца суразмернасць паміж асноўнымі стылеўтваральнымі кампанентамі – стандартам і экспрэсіяй у змесце выказвання. Аўтары забываюцца на спецыфіку моўных элементаў у медыямаўленні. Адзначаная прабле-

ма найбольш назіраецца ў тэкстах рэгіянальнага ці раённага друку. Імкненне наблізіцца да чытача прыводзіць да зніжэння якасці выкладання матэрыялу, што ёсць «яўны перабор экспрэсіі і праяўленне дрэннага густу суб'ектаў публічнай камунікацыі ў сувязі з імкненнем СМІ наблізіцца да стылю гутарковага маўлення» [2, с. 42].

Каб прасачыць захаванне моўных нормаў і адхіленні ад іх у друку рэгіянальных выданняў Беларусі звернемся да прыкладаў з раённай газеты «Ляхавіцкі веснік» за 2019 г. Заснавальнікамі газеты з'яўляюцца Ляхавіцкі раённы выканаўчы камітэт і Ляхавіцкі раённы Савет дэпутатаў. На сайце газеты даецца гісторыя ўзнікнення выдання, першы нумар выйшаў пад назвай «Савецкі патрыёт» у 1943 годзе. Сучасную назву газета атрымала з 1 студзеня 1991 года. Сёння «Ляхавіцкі веснік» выходзіць два разы на тыдзень. Тыраж складае: па серадах – 1457 экз., па суботах – 5107 экз. Станоўчымі маркёрамі варта адзначыць тое, што газета выдаецца па-беларуску і мае электронную версію, якая больш выразная па невербальнай падачы ў параўнанні з друкаваным варыянтам. Сярод асноўных рубрык: «Тэма дня», «Год малой радзімы», «Памяць сэрца», «Грамадства», «У цэнтры ўвагі», «Прамая лінія», «Сто радкоў ад рэдактара», «Сельская гаспадарка», «Спорт», «Культура», «Адукацыя» і іншыя. Напаўняльнасць матэрыялаў адпавядае фармату грамадска-палітычнага выдання. Аднак спынімся на моўных паказчыках і кампазіцыйнай арганізацыі тэкстаў.

Сярод тыповых загалоўкаў часта ўжываюцца назоўнікавыя канструкцыі з дапававанымі прыметнікамі, якія выконваюць ролю эпітэта: «Металічная спакуса», «Славянская манера», «Камп'ютарны сабатаж», «Гарачыя сезоны», «Дыпламаванае трыя», «Малочнае пашырэнне», «Сонечны аргумент», «Яблычная геаметрыя», «Святочны патруль», «На яравы лад», «Пшанічнае натхненне» і г. д. Праз падобныя словазлучэнні аўтары надаюць экспрэсіўнасць у зачыне тэксту, але колькасная перавага падобных канструкцый сведчыць аб пэўнай схематызацыі пабудовы назваў медыятэкстаў.

Часта жаданне наблізіцца да чытача прыводзіць да ўзнікнення аказіянальных слоў, новых словаўтваральных формаў слоў, якія з'яўляюцца прыкладам змяшэння стыляў і парушэннем словаўтваральных і лексічных нормаў. Так, у тэксце з загалоўкам «Дрэва пазнання добра і дабраты» (Ляхавіцкі веснік, 05.01.2019) аўтар разважае: «...Не пра лясны экзот размова. Не пра навамодныя селекцыйныя выкрунтасы. І нават не пра ёлку навагоднюю. Хаця па сэнсе, па сутнасці яна ўпаўне адпавядае аналогу гэтага цуда – намаляванага ва ўяўленні дрэва, якое з'яўляецца матрыцай душэўных і духоўных каштоўнасцей і

якое круглагадзічна ў квеценні і пладах – увесь год. Во як!» Выбар слоў *экзот, селекцыйныя выкрутасы* не суадносяцца з агульнай стылёвай арганізацыяй медыятэксту.

Нетыпова ўспрымаюцца адрэзкі маўлення з аказіяналізмамі, асабліва калі яны размяшчаюцца ў загалюках, напрыклад: «Лыжна, санна, біятлонна», «Пасуботнічаем 20 красавіка!», «Пачуць салаўя і добра летнічаць». На думку даследчыцы А. В. Чарніковай, загаловак з’яўляецца вельмі значнай часткай журналісцкага матэрыялу, якая павінна быць найбольш якаснай і вылучацца, паколькі «масавыя загалюкі зараз, бывае, наогул не намякаюць на змест матэрыялу, а толькі чапляюць» [3, с. 157].

Імкненне зачапіць словам, выразам прыводзіць аўтараў газеты «Ляхавіцкі веснік» да шматлікіх мадэляў, у якіх назіраецца прастамоўе і жаргон: «Інтэрэс выклікаў у журы і ўздзельнікаў форума макет Ляхавіцкай фартэцыі. Яго разам рабілі педагогі, рабяты, дапамагаў нават школьны вадзіцель» (Ляхавіцкі веснік, 10.01.2019), «Зала купалаўкі, дзе праходзіла ўрачыстасць, у гэты дзень была ўпрыгожана, як кажуць, у тэму! На фоне 100-гадовай лічбы зафіксаваны сюжэты з “фінансавага” жыцця раёна. І гэты фрагмент стаў, дарэчы, класнай фотазонай, на якой пазіравалі госці» (Ляхавіцкі веснік, 10.01.2019), «Стракацць надоі. Выдатныя дасягненні СВК “Ляхавіцкі”, ЗАТ “Белпромпрыбор”, станоўчая дынаміка ДП “Нача”, ААТ “Жарабковічы”...» (Ляхавіцкі веснік, 02.02.2019), «На дварэ стаяў сур’ёзны зімовы мінус, некамфорту дабаўляў востры вецер» (Ляхавіцкі веснік, 09.02.2019), «Ды і сама сеялка зусім не з’яўляецца слабым звяном салодкага пасяўнога ланцуга ААТ “Жарабковічы”» (Ляхавіцкі веснік, 13.04.2019). Выбар слоў і спалучэнняў тыпу *рабяты, упрыгожана ў тэму, класная фотазона, сур’ёзны зімовы мінус, некамфорту дабаўляў, слабым звяном салодкага пасяўнога ланцуга* сведчаць аб жаданні журналістаў зрабіць тэкст больш экспрэсіўным і перадаць уласнае стаўленне да зместу. Падобная тэндэнцыя хутчэй прыводзіць да зніжэння маўленчага густу чытачоў, што адлюстроўвае такую з’яву, як моўнае маніпуляванне, і можа быць паказчыкам з боку рэцыпіентаў «агрэсіі» і «трансфармацыі карціны свету адрасатаў» [2, с. 87]. Аднак нельга адмаўляць і той факт, што «яркія і эмацыянальныя аўтарскія вобразы могуць добра адлюстроўвацца ў памяці чытача і мадэліраваць яго адносіны да пэўных падзей» [4, с. 37].

У некаторых матэрыялах газеты «Ляхавіцкі веснік» аўтары часам звяртаюцца да інтэртэкстуальных канструкцый, напрыклад: «Ход каньком», «Пытанні аграрнай важнасці», «Раўненне на сястру», «Святочны

патруль», «Галоўныя інгрэдыенты поспеху». Трансфарманымі відамі стылістычнай нормы рэалізуюцца ў газеце прыклады з ужываннем прыказак, прымавах у загаловах: «Сонца прыгрэе – усё разам паспее», «Калі дзеўка косу не пляце», «І ў службу, і ў дружбу». Сэнсавая арганізацыя заглаўкаў часткова наводзіць на змест паведамленняў і ўскладняе працэс узаемадзеяння паміж камунікантамі, паколькі ёсць жаданне згадаць першы варыянт выказвання і не суадносіць з дадатковым зместам у канкрэтнай моўнай сітуацыі. Цікава разважае на конт уключанасці інтэртэксту ў СМІ расійскі лінгвіст Б. Н. Галаўко, які лічыць, што «разуменне тэксту ў плане інтэртэкстуальнага значэння дае магчымасць журналісту ўжываць моўныя мадыфікацыі інтэгральнай стылістыкі, выяўляць пры гэтым інтэрстылістычную непаўторнасць творчага працэсу ў выбары творчага стылю, які складаецца з рэсурсаў слоў, лексічных выразаў, вобразаў і фактаў, семантычных характарыстык» [5, с. 84], і гэта з’яўляецца «мерай аб’ёму лексічнай разнастайнасці семіятычнай практыкі» [1, с. 85].

Акрамя лексічных і стылістычных парушэнняў у тэкставай арганізацыі матэрыялаў раённай газеты «Ляхавіцкі веснік» за 2019 г. былі заўважаны прыклады з сінтаксічнымі і пунктуацыйнымі парушэннямі. Найбольш звярталі на сябе ўвагу заглаўкі, пададзеныя ў выглядзе доўгіх сказаў, якія разбітых на некалькі радкоў або памерам ці колерам шрыфту нагадваюць сабой частку ліда, таксама размешчанага ў паведамленнях. Напрыклад, «Баланс фінансавага інтарэсу, захоўваюць прафесіяналы, для якіх галоўны клопат – бюджэт раёна», далей падаецца лід: «Пра фінансавую службу карэспандэнту “ЛВ” расказалі кампетэнтныя суб’яседнікі начальнік фінаддзела Ірына Страмавус (другая справа), а таксама Ірына Маляр, Соф’я Асімовіч, Вольга Савасцюк, Вольга Равяка» (Ляхавіцкі веснік, 10.01.2019), «Двойчы на тыдзень і без спазненняў – фірменны почырк “Сівізны” – шчырасць і “эфект нерухомасці”» (Ляхавіцкі веснік, 10.01.2019), «Тры дні гандбола. фее-рычнага» – другі сказ пачынаецца з маленькай літары.

Такім чынам, трэба адзначыць, што журналістам і рэдактарам раённай газеты «Ляхавіцкі веснік» яшчэ неабходна ўдасканаліваць сваё прафесійнае майстэрства, сачыць за захаваннем моўных нормаў і вельмі ўдумліва ставіцца да выбару прыкладаў з адхіленнямі ад нормы з мэтай эксперэсійнай падачы матэрыялаў.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Горбач В. Лінгвастылістычная арганізацыя тэксту (на прыкладзе рэгіянальнага друку Беларусі) // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху:

- стан, проблемы і перспектывы : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 12–13 лют. 2019 г. / Беларус. дзярж. ун-т. Мінск, 2019. 295 с.
2. Петрова Н. Е. Язык современных СМИ : средства речевой агрессии : учеб. пос. М. 2011. 160 с.
 3. Черникова Е. В. Литературная работа журналиста : учебник для студентов вузов. М.: Гардарики, 2007. 187 с.
 4. Данилова А. А. Манипулирование словом в средствах массовой информации. 2-е. изд. М.: Добросвет: Изд. КДУ, 2011. 232 с.
 5. Головкин Б. Н. Интертекст в массмедийном дискурсе. Изд. 2-е, испр и доп. М. : Книжный дом «Либроком», 2012. 262 с.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ МЕДИА: РЕЗУЛЬТАТЫ АНКЕТИРОВАНИЯ ЖУРНАЛИСТОВ

А. А. Градюшко

*Белорусский государственный университет,
ул. Кальварийская, 9, 220004, г. Минск, Республика Беларусь,
webjourn@gmail.com*

В статье представлены исследования региональных СМИ в Республике Беларусь с акцентом на проблемы творческой деятельности, вызванные цифровизацией СМИ. Сегодня, поскольку в стране около 79 % населения подключено к интернету, местные СМИ вынуждены приспосабливаться к ситуации, когда их аудитория обращается к интернет-источникам. Автор провел анкетирование 18 журналистов региональных СМИ о факторах, влияющих на развитие государственных медиа в цифровой среде.

Ключевые слова: цифровая журналистика; конвергенция; локальные медиа; производство новостей; цифровые технологии; медиабизнес.

DIGITALIZATION OF REGIONAL MEDIA: RESULTS OF THE QUESTIONNAIRE OF JOURNALISTS

A. A. Hradziushka

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: A. A. Hradziushka (webjourn@gmail.com)*

The paper presents a study of local media in the Republic of Belarus focusing on the problems of creative activity, caused by the digitalization of mass media.